

עניינים תוכן

	מבוא	2
	פרק ראשון: מבוא	4
4	מסחר בעת העתיקה
4	שיח היסטוריוגרפי של ההיסטוריה הכלכלית
9	מצבה הכלכלי של יהודה תחת שלטון רומא
	פרק שני: היצע	13
13	רקע
14	היצע בעת שלטון רומי על יהודה
	פרק שלישי: ביקוש	20
	סיכום	26
	ביבליוגרפיה	28

מבוא

היסטוריה כלכלית היא בחינת אירועים אשר קרו בעבר, או תופעות אשר התרחשו בעבר מנקודת מבט או תפיסה כלכלית. השימוש בכלים כלכליים על מנת להבין תופעות היסטוריות הוא אינו תהליך חדש, אלא כזה אשר מודעים אליו כבר שנים רבות. שילוב זה של דיסציפלינות שונות לתחום ההיסטוריה עשוי להאיר אירועים ותהליכים אשר התרחשו בעבר ולהבין כיצד ניתן ליצור או למנוע אותם בעתיד. עבודה זו תבקש לקחת מקרה בוחן ואשר תבחן אותו מבחינה היסטורית כלכלית. כלומר, אין מטרת עבודה זו לתאר את האירועים ואת המקורות בלבד, אלא להבין, באמצעות דגש אשר יושם על ההיבטים הכלכליים שלו, את האירועים הללו מנקודות מבט מחודשת.

עבודה זו תשמש כמקרה בוחן את ייצור קנקני עזה ואשקלון בתקופה הרומית. ייצור הקנקנים באזורים אלו הם תופעה אשר קיימת עוד מתקופות קדומות, ואשר נבעו מכך שיין ושמן היו מוצרים אשר ארץ ישראל הייתה עשירה בהם. הייבוא לארץ ישראל בתחילת תקופת רומא, כלומר במאה הראשונה לספירה, זמן לא רב לאחר כיבושו של פומפיוס את הארץ, לא היה רב. הארץ הייתה מסוגלת, גם בשל תנאים סביבתיים נוחים וגם בשל המצב הכלכלי הכללי, לספק את הצרכים של עצמה ולא נזקקה לייבוא אשר היה הייתה תלויה בו באופן הכרחי.

בשנות רעב אנו עדים למקורות אשר מתארים ייבוא של דגנים ממצרים, ואפילו באופן נרחב, אולם תיאור זה מעיד יותר על המצב האקוטי והחמור באופן נקודתי ולא על הצורך של יהודה בייבוא. עיקר הייבוא היה תחת מוצרי מותרות. מחקר ארכאולוגי הראה כי הכלים העדינים היו דווקא כלים אשר עובדו במערב והובאו בייבוא אל הארץ. כמו כן לפי מקורות חז"ל דרך עכו ובאו סוגים שונים של דגים מיוחדים¹.

¹ ישראל לוי, התקופה הרומית ביזנטית, בתוך ההיסטוריה של ארץ ישראל (עורך: מנחם שטרן), הוצאת יד בן צבי, ירושלים, 1990, עמ' 191

פרק ראשון: מבוא

מסחר בעת העתיקה

בתחום הכלכלה קיים שדה מחקר אשר נקרא היסטוריה כלכלית. תחום זה בוחן תופעות כלכליות מתוך פרספקטיבה של חקר ההיסטוריה ובוחן תופעות היסטוריות לפי ראי תיאוריות כלכליות. כלומר, בניגוד לחקר ההיסטוריה הקלאסי אשר חוקר את האירועים ואת ההשפעות שלהם על עמים שונים, מנסה המחקר של ההיסטוריה הכלכלית למצוא תמות משותפות אשר מתארות את המציאות מבחינה השינויים הכלכליים שעברו על חברה מסוימת. נושאים בתחום יכולים להיות, היסטוריה של שוק העבודה, צמיחה כלכלית ונושאים אחרים. הגישה החדשה של העולם המחקרי, משלבת היבטים שונים מתוך תחום בכלכלה אשר נקרא ²New institutional economics. הניסיון שנעשה על ידי השיטה הזו מבקש לשלב שיטות ומודלים מתחום הכלכלה המוסדית על מנת להסביר תהליכים היסטוריים.

שיח היסטוריוגרפי של ההיסטוריה הכלכלית

הגישה המסורתית של ההיסטוריה הכלכלית נערך על די היסטוריונים אשר נגעו בהיבטים כלכליים שונים בתוך החברות אותם הם בחנו. החוקרים המסורתיים אשר אפיינו את המחקר ההיסטורי הכלכלי היו היסטוריונים אשר בין שאר עבודתם עסקו בהיבטים הכלכליים השונים של חברות העבר³. כלומר הם עסקו בניתוח החברה ובחינת ההיבטים הכלכליים אשר התרחשו בחברות מסוימות מבלי לעסוק במונחים כלכליים מקצועיים מפורטים ועמוקים, אלא רק מנקודת המבט ההיסטורית ותיאור מהימן עד כמה שניתן של האירועים אשר התרחשו בעבר. גישה זו אפיינה את עולם המחקר

² Morley, Neville, Theories, Models and Concepts in Ancient History, London: Routledge, Chapter 2:

'Ancient and Modern', 2004, p. 35

³ בנימין ארבל, יעקב מצר, הקדמה: בין היסטוריה לכלכלה, כתב העת זמנים, גיליון 129, 2015, עמ' 4

ההיסטורי עד למלחמת העולם השנייה פחות או יותר. גישה זו ידועה במחקר גם בתור הגישה המודרניסטית והיא ביקשה להדגיש את קווי הדמיון בין העולם העתיק ובין העולם המודרני.